

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Karin Kuuseorg
LASTEAIÄÕPETAJATE ARUSAAM ÜLDÕPETUSLIKUST TÖÖVIISIST JA
ÜLDÕPETUSLIKU TÖÖVIISI RAKENDAMISEST KOOLIEELSES LASTEASUTUSES
Bakalaureusetöö

Juhendaja: assistent Pille Nelis

Tartu 2020

Resüme

Lasteaiaõpetajate arusaam üldõpetuslikust tööviisist ja üldõpetusliku tööviisi rakendamisest koolieelses lasteasutuses.

Mitmed uuringud on näidanud, et nüüdisaja kiiresti muutuv maailmas on väga vajalik see, et õpetajad läheksid kaasa uuendustega ning ei jääks harjumustesse kinni. Lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist ja üldõpetusliku tööviisi rakendamine koolieelses lasteasutuses on vähe uuritud, mistõttu on bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist ja selle rakendamisest. Eesmärgi saavutamiseks kasutati kvalitatiivset uurimisviisi. Uuringu tulemustest selgus, et õpetaja hinnangul sisaldab üldõpetuslik tööviis lapsekeskset lähenemise põhimõtteid ja nende järgimist õppe- ja kasvatustegevustes. Leiti, et üldõpetusliku tööviisi rakendamisel on kõige suuremaks väljakutseks töö liitühmas ja erivajadustega laste kaasamine. Selgus, et õpetajad vajavad õpetamisel ja lapse arengu toetamisel abi nii lasteaias väljatöötatud dokumentidest kui ka riiklikest dokumentidest.

Märksõnad: üldõpetuslik tööviis, lapsekeskne õpikäsitus, lasteaiaõpetaja

Abstract

Kindergarten teachers' perceptions of the general teaching method and the application of the general teaching method in a pre-school child care institution.

Research has shown that in today's society, it is very important that teachers keep up with innovations and not stick to habits. Kindergarten teachers' perceptions of the general teaching method and the application of the general teaching method in preschool institutions have been little studied, which is why the aim of the bachelor's thesis is to find out what kindergarten teachers' perceptions are of the general teaching method. A qualitative research method was used to achieve the goal.

The results of the research revealed that, in the teacher's opinion, the general teaching approach includes the principles of a child-centered approach and their observance in teaching and educational activities. It was found that the biggest challenge in implementing a general education approach is to work in a federal group and to involve children with special needs. It turned out that teachers need help in teaching and supporting the child's development both from the documents developed in the kindergarten and from the national documents.

Keywords: general teaching method, learning concept, kindergarten teacher

Sisukord

Resümee.....	2
Abstract.....	2
Sisukord.....	3
Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetiline ülevaade.....	5
1.1. Nüüdisaegne õpikäsitlus.....	5
1.2. Alushariduse kvaliteet ja lapsest lähtuv õpetus.....	6
1.3. Üldõpetuse olemus.....	8
1.4. Üldõpetusliku tööviisi põhimõtted ja rakendamine lasteaias.....	9
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	11
2. Metoodika.....	12
2.1. Valim.....	12
2.2. Andmekogumine.....	12
2.3. Andmeanalüüs.....	13
3. Tulemused.....	14
3.1. Lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist.....	15
3.2. Milliseid võimalusi kasutavad lasteaiaõpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks?	17
3.3. Millist tuge vajavad õpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks?.....	20
4. Arutelu.....	22
4.1. Uurimistöö piirangud, praktiline väärtus ja edasised uurimisvõimalused.....	24
Tänuõnad.....	25
Autorsuse kinnitus.....	25
Kasutatud kirjandus.....	26
Lisad.....	30

Sissejuhatus

Alusharidusel on oluline roll lapse arengu mõjutamisel, mille pikaajaline mõju loob eeldused edukaks hakkama saamiseks koolis (Nugin & Õun, 2017; OECD, 2018). Koolieelne lasteasutus ehk lasteaed, mida käsitletakse praeguses töös sünonüümidena, toetab alusharidus omandamist (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008; Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Koolieelsete lasteasutuste peamine ülesanne on arvestada lapse individuaalsusega ja toetada lapse arengut (Õun, 2005). Õppimist tuleks kogeda kui rõõmsat ja meeldivat sündmust (Käis, 1996). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) (edaspidi riiklik õppekava) on välja toodud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Õppekava näitab ära põhimõtted, mille järgi õppe- ja kasvatustegevust läbi viiakse. Üheks õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteks riiklikus õppekavas on lähtumine õppe- ja kasvatustegevuse üldõpetusliku tööviisi põhimõtetest (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008).

Üldõpetuslik tööviis on eestikeelne mõiste (Nugin, 2013). Üldõpetuse all peetakse silmas õppetöö korraldust, mille korral õppematerjal pole jaotatud mitte üksikute õppevaldkondade kaupa, vaid korraga mitut õppevaldkonda hõlmavateks kompleksteemadeks (Jaani & Aru, 2010; Käis, 1992). Kui õpetaja kavandab ja korraldab õppe- ja kasvatustegevusi üldõpetusliku tööviisi järgi, siis lõimib ta erinevaid tegevusi. Õpetamisel keskendutakse lapse igapäevastele kogemustele ja huvidele (Käis, 1996). Rahvusvahelises tähenduses on üldõpetus pigem integreerimine (Nugin, 2013).

See kuidas õppekavas toodud põhimõtteid, sh üldõpetuslikku tööviisi rakendatakse, sõltub õpetajast. Kutsestandard Õpetaja kutsestandard tase 6 (2020) toob välja pädevused, kus ühe tegevusnäitajana on toodud, et õpetaja arvestab töökava koostamisel riikliku õppekavaga. Selleks, et õppekavaga ja seal toodud põhimõtetega arvestada, on vajalik nende põhimõtete mõistmine ja nende tõlgendamine nii, et neid saaks edukalt rakendada. Käisi (1992) järgi peab õpetaja valdama õpetatavat ainet ja tööviise. Kui õpetaja ise ei suuda rakendada tööviise, siis ei suuda ta ka volida oma kunstitööd selle järgi (Käis, 1992). Lähtudes eelnevast keskendub käesoleva bakalaureusetöö autor lasteaiaõpetajate arusaamadele ning õpikäsitusele. Sellega aitab õpetajat õpikäsitus. Õpikäsitus on arusaam sellest, mis on õppimise eesmärk ja kuidas õppimine toimub (Õpikäsitusest ja selle muutumisest, lühikokkuvõtte, *s.a*).

1. Teoreetiline ülevaade

Töö teoreetilises osas toob autor välja nüüdisaegse õpikäsituse olemuse, alusharidus kvaliteedi aspektid, lapsest lähtuva käsituse. Lisaks esitatakse ülevaade üldõpetusliku tööviisi mõistest ning võimalustest üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks. Järgnevalt annab käesoleva töö autor teoreetilise ülevaate nüüdisaegsest õpikäsitusest.

1.1. Nüüdisaegne õpikäsitus

Arusaamad õppimisest muutuvad aja jooksul. Seni kehtinud traditsiooniline õpikäsitus hakkas ajale jalgu jääma. Õppimine ei pea toimuma kindlas ruumis ning kindla ajakava järgi. Õppimine võib toimuda väga erinevates keskkondades ning väga erinevatel ajahetkedel. Varem peeti õppimist sageli üksildaseks protsessiks. Üha enam rõhutatakse aga õppimise sotsiaalset poolt- õpime koos ja üksteiselt. Arusaamad õppimisest ja õpikäsitusest on muutunud. See on sidus süsteem kontseptsioonidest, uskumustest ja seisukohtadest õppimise kohta (Simons & Ruijters, 2008).

Õpetaja peab looma lastele sellise õpikeskkonna, kus lapsed saavad arendada õpioskusi. Laste arengu seisukohast on oluline, et laste areneks kriitiline mõtlemine ja nad suudaksid kasutada eneserefleksiooni oma õppimise ja arengu toetamiseks. Tähtis on arendada laste sotsiaalseid oskusi. Lasteasutus peab tagama valmisoleku õppimiseks. Võib öelda, et õpetaja ülesandeks on kujundada oskuslikke õppijaid. On olemas erinevaid lähenemisi õppimisele. Kõige selleks on aga õpetajatel vaja kasutada erinevaid lähenemisi ja -õppemeetodeid arvestades laste vajadustega. Sobivate õpetamisstrateegiate tulemusel arenevad laste teadmised ja oskused, sealhulgas ka õpioskused (Simons & Ruijters, 2008).

Uued õppevormid põhinevad psühholoogilistel teadmistel õppimisest ja õppimisteooriatel, mis kinnitavad, et õppimine on konstruktivistlik ja sotsiaalne tegevus (Smit, Brabander, & Martens, 2014). Nüüdisaegne õpikäsitus tugineb konstruktivistlikule lähenemisele, mis tähendab, et omavahel tuleb siduda erinevaid valdkondi, lastele peab pakkuma võimalusi lahendada erinevaid probleeme, õppimist uutes olukordades, nii et õppija tegeleb aktiivselt teadmiste konstrueerimisega ja aktiveerib oma teadmisi uutes olukordades. Tegevused on õppijakesksed, mis tähendab, et lähtutakse individuaalsetest vajadustest ja huvitest (Boekaerts, 2002). Kõige tähtsam on see, et lapsed suudaksid tulevikus toime tulla kiiresti arenevas ja muutuv ühiskonnas. Nüüdisaegse õpikäsituse järgi on õppimise sisuks oskused ja teadmised. Õppida ei saa vaid konkreetset aine sisu, vaid õppida tuleb enesejuhtimist, koostööoskust ja ka õpitavat ainet ning selle sisu ja tagamaid (de Kock,

Slegers, & Voeten, 2004). Nüüdisaegne õpikäsitlus ja arusaamine sellest on kvaliteetse õpikeskkonna oluliseks eelduseks, sest nüüdisaegne õpikäsitlus sisaldab aspekte, mida peetakse oluliseks kvaliteetses alushariduses. Kokkuvõttes võib öelda, et nüüdisaegne õpikäsitlus on lapsest lähtuv. See on arusaam õppimisest ja õpetamisest. Selle eesmärk on toetada iga lapse arengut ning koostöist õppeprotsessi.

1.2. Alushariduse kvaliteet ja lapsest lähtuv õpetus

Alushariduse omandamine algab juba sellest hetkest, mil laps sünnib. Kõige tähtsamad eluaastad on sünnist koolini, mil pannakse alus lapse arengule ja elukäigule. Sellepärast on kvaliteet alushariduses tähtis. Esimestel eluaastatel kogetu aitab lapsel omandada uusi oskusi, teadmisi, hoiakuid ja väärtushinnanguid. Samuti mõjutab eelkooliaastatel kogetu suurel määral hakkamasaamist elus ning õpingutes edaspidi (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Anders et al., 2012). Alusharidus mõjutab olulisel määral laste edasist akadeemilist edukust (Anders et al., 2012), sotsiaalset võimekust, enesearengut ja õpivõimekust, millega kaasneb tulevikus ka osalemine elukestvas õppes (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Kragh-Müller & Ringsmose, 2015). Mitmed uuringud toovad välja, et lastel, kes on saanud osa kvaliteetsest alusharidusest, on paremad matemaatilised ja keelelised oskused kui madalama kvaliteediga lasteasutuses käivatel lastel (Anders et al., 2012; Glenn-Applegate et al., 2016).

Koolieelse lasteasutuse töös on tähtis arendada last ja toetada lapse individuaalsust. Oluline on luua lapse jaoks vajalik kasvukeskkond, arvestada lapse perekonnaga, pere suhete ja -vajadustega, ootuste ja soovidega. Kvaliteetne koolieelne lasteasutus soodustab lapse kehalist-, emotsionaalset-, sotsiaalsetarengut ja intellektuaalset heaolu. Lasteasutuse õppe- ja kasvatuses toetatakse lapse üldoskuste (sotsiaalsete, enesekohaste, mängu- ja õpioskuste) kujunemist. Lisaks veel lapse arengut seitsmes õppe- ja kasvatusgegevuse valdkonnas: mina ja keskkond; keel ja kõne; eesti keel; matemaatika; kunst; muusika; liikumine (Haridus- ja Teadusministeerium, 2012).

Piisav ettevalmistus kooliks kujundab positiivset hoiakut õppimiseks koolis. Seetõttu on oluline ja tähtis, et alushariduses toetatakse kõiki oskusi, hoiakuid ja teadmisi (Kızıldaş & Sak, 2018). Oluline on kujundada lapses püsivust ja järjekindlust, motivatsiooni ja suhtlemisoskust eakaaslastega. Mida pikemat perioodi osaleb laps alushariduses, seda tulemuslikum see on. See on üks osa kvaliteetsest alusharidusest (European Commission, 2011). Kvaliteetne ning kättesaadav alusharidus ja lapsehoiu loovad inimestele eelduse elada edukalt. Seetõttu on kvaliteetse, taskukohase ja kättesaadava alushariduse ja lapsehoiu

tagamine jätkuvalt olulisel kohal Euroopa Liidu liikmesriikides (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014; Anders et al., 2012). Kvaliteetne alusharidus on määrava tähtsusega lapse edasisel haridusteel.

Lapsekeskne kasvatus on olnud alushariduses eesmärgiks pärast taasiseseisvumist. See on ühe kvaliteedikriteeriumina kirjeldatud Euroopa liidu alushariduse kvaliteediraamistikus ja sisse kirjutatud ka õpikäsitusena koolieelse lasteasutuse riiklikusse õppekavasse (Alushariduse..., 2014; Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Lapsekesksuse mõistet on erinevalt mõistetud ja määratletud. Kõigil on oma arvamused, uskumused, oskused ja teadmised laste kasvatuses ja õpetuses. Laste kasvatamist mõjutab päritolu, kultuur ja usuga seonduv, ajas muutuvad tõekspidamised ja teooriad (Nugin, 2013). Lapsekeskne kasvatus on pigem pedagoogiline kontseptsioon, mille keskmes on laps kui aktiivne õppija (Õun, 2010). Mõiste lapsekesksust on defineeritud erinevalt. Lapsekesksuse mõistet on laialt kasutatud ning sageli on mõisted erinevad. Ka Chung ja Walsh (2000) uuringu tulemusel selgus, et lapsekesksuse mõistel on üle 40 erineva tähenduse.

Haridusleksikonis (2013) on defineeritud lapsekesksust kui hariduse ja kasvatuses esile seadmist määratledes lapsekesksust kui lapse vaimse, füüsilise ja psühholoogilise arengu seaduspära. Hytöneni (1999) arvates on lapsekeskse kasvatuses aluseks lapse isiksus. Last tuleb austada ja võtta teda sellisena nagu ta on. Lapsekeskne kasvatusteooria rõhutab, et täiskasvanu peab võtma last sellisena nagu ta on, mitte proovima teda muuta. Lapsi tuleb suunata tegevustesse nii, et nad saavad olla nemad ise. Kuid õpetaja ei saa olla ka ainult tagaplaanil, tuleb leida kuldne kesktee. Lapsed ei saa ainult ise kasvades teadmisi juurde, õpetaja roll selle juures on toetada lapse aktiivset arengut (Ross, Õun, & Tuu, 2013).

Lapsest lähtuvat kasvatust võib defineerida kui lastele vabaduse, valikute, vastutuse ja aktiivse õppimise/tegemise võimaldamist (Hood, 2013; Kinos & Pukk, 2010), väärtustades seejuures lapsepõlve, last ning tema kuuluvustunnet. Õpetaja selgitab välja laste tegelikud huvid ja vajadused läbi laste kuulamise ning kavandab õppimist laste huvidest lähtuvalt. Sealjuures on õpetaja ja laps võrdväärsed partnerid (Hood, 2013; Kinos & Pukk, 2010). Tähtsad faktorid lapsest lähtuva kasvatuses juures on lapse iseseisev toimetulek, rühmakaaslaste väärtustamine, positiivne õpikeskkonda ja sobiv ruum. Kui lapsel on olemas tugi vanemate ja lasteasutuse personali näol, siis saab laps kogeda vabadust, otsustada ise oma valikute üle ja võtta ka vastutus oma valikute eest (Kinos & Pukk, 2010).

Suurim erinevus lapsest lähtuva ja lapsekeskse kasvatuses vahel on see esimesel juhul arvestatakse õppetegevustes selgelt iga lapse huvisid. Samas on laps dialoogis täiskasvanuga (sh lapsevanema) ning ümbritseva keskkonnaga. Teisel juhul on õppe- ja kasvatustegevused

siiski õpetaja poolt planeeritud, aga õpetaja teeb seda lapsepäraselt, mis arvestavad lapse individuaalsusega ning toimuvad lapse vajadustest lähtuvalt. Lapsele antakse vabadus valikuid teha (Helavaara Robertson, Kinos, Barbour, Pukk & Rosqvist, 2015; Hood, 2013). Üldiselt kasutatakse rahvusvahelises kirjanduses mõlemat mõistet samatähenduslikuna. Mõnevõrra enam kasutatakse terminit lapsekeskne kasvatus (Ross, Õun, & Tuu, 2013).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et mõiste „lapsekeskne kasvatus“ on väga mitmekülgne ning kasutusel erinevates pedagoogilistes praktikates (Hytönen, 1999). Igas olukorras on tähtis uskuda õppija võimesse. Lastel tuleb lasta konstrueerida oma võimeid ja teadmisi. Tuleb arvestada lapse eripäradega, huvide, omaloomingu ja spontaansete tegevustega. Kindlasti on selle juures oluline roll õpetajal, kes on laste suunaja ja toetaja (Kino & Pukk, 2010).

Lapsekeskse kasvatusel on sisse kirjutatud ka koolieelse lasteasutuse riiklikusse õppekavasse. Õppekava sätestab õppe- ja kasvatusgevuse põhimõtted : lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine; lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine; lapse loovuse toetamine; mängu kaudu õppimine; humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine; lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine; lapsele turvatunde; eduelamuste tagamine; üldõpetusliku tööviisi rakendamine; kodu ja lasteasutuse koostöö; eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008).

1.3. Üldõpetuse olemus

Üldõpetuse all mõistetakse lapsekeskset õppimist ja kasvatus. Üldõpetusliku tööviisi põhimõtetega arvestamine toetab lapsekeskse kasvatusel rakendamist lasteaias. Õppetegevus muudetakse lapsele arusaadavaks ja huvitavaks. Õppimise tähendus on kogemused, üldine arusaam igapäevaelust ning see kõik muudetakse mõtestatud tervikuks. Õpetaja ülesanne on õpetada lõimituna kõiki teemasid ja valdkondi (Bredekamp, 2006; Käis, 1996; Kinos & Pukk, 2010; Malik & Malik, 2011).

Rahvusvahelistes uuringutes ja kirjanduses kasutatakse üldõpetuse asemel mõistet integreerimine (Nugin, 2013). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on sätestatud lõimimine kui erinevate tegevusvaldkondade ja erinevate tegevuste omavahelist lõimimist. See on sobivate osade vahel terviku moodustamine. Siinkohal võib seda nimetada õppesisu organiseerimist ühtseks tervikuks (Nugin, 2013). See tähendab üldõpetusliku tööviisi

rakendamist, mis on ühe põhimõttena kirjas ka riiklikus õppekavas (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008).

Üldõpetuse all peetakse silmas õppetöö korraldust, mille korral õppematerjal pole jaotatud mitte üksikute õppevaldkondade kaupa, vaid korraga mitut õppevaldkonda hõlmavateks kompleksteemadeks (Jaani & Aru, 2010; Käis, 1992).

Johannes Käis, kelle teadmised ja huvi pedagoogika vastu olid suured, otsustas hakata tegelema omanäolise ja tervikliku didaktilise süsteemiga. Ta arendas üldõpetuse süsteemi, kus õppeained olid omavahel seotud ja neid õpetati seostatuna (Eisen, 1989; Käis, 1996; Käis, 2018). Seostamine on üldõpetuses kõige olulisemaid jooni. See on tekkinud kasvatusteaduse põhimõttest rajada õpetus lapsepsühholoogiale. Johannes Käis ühendas üldõpetuslikus tööviisis loodusõpetuse, koduloo ja vaateõpetuse ehk meeltega tunnetamise, töökooli ehk kogemuste läbi õppimise, isetegevuse ja individuaalse töö. Kõige enam pani Johannes Käis rõhku koduloole. Tänapäeva lasteaias “Kodulugu” kui sellist pole, vaid see on asendatud “Mina ja keskkond” valdkonnaga. Koduloo tuumaks oli keeleline väljendus läbi käelise tegevuse. Lisaks sellele väljendatakse seda liikumises, kirjutamises, joonistamises, lugemises, jutustamises, ekskursioonidel, mõtlemises, laulmises ja näidendites. Ühte teemat väljendatakse kõigis õppevaldkondades ning see peab olema ühtne ja terviklik protsess. See on aluseks lapse mõtetegevusele ja väljendusele. Samuti mõistetakse üldõpetuse all keskendumist lapse igapäevastele kogemustele ja arengule (Käis, 1996).

Õppetöö ühtlane terviklik kogemus aitab lapsel erinevates tegevustes orienteeruda sisemisele motivatsioonile. Näiteks aktiveerivad praktilised tegevused lapse varasemad teadmised ja oskused ning kujunevad uued vilumused. Lisaks tekivad uued mõtteseosed ja muljed, mis toetavad mälu arengut (Timoštšuk, 2017).

Eelnevat kokku võttes võib öelda, et üldõpetus tähendab terviklikku lähenemist õppimisele ja õpetamisele. Üldõpetuslikud tööviisid on õppeprotsessid, mille lõimise tulemusena saab üheks kompaktselt tervikuks kogu õpetatav teema ja üksikud tegevused. Sellest tulenevalt leiab autor, et koduloo tähtsus on üldõpetuslikus tööviisis ja selle rakendamises olulisel kohal. Elulised ja kogemuslikud oskused on tarvilikud selleks, et laps õpiks kiiremini ja aktiivsemalt. Õpikeskkond on lapse arengule väga oluline. Laps peab tundma ennast õpitavas keskkonnas ja erinevates õppimissituatsioonides hästi.

1.4. Üldõpetusliku tööviisi põhimõtted ja rakendamine lasteaias

Koolieelses lasteasutuses on õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks lasteaias õppekava, mis lähtub riiklikust õppekavast. Riiklik õppekava (2008) võimaldab korraldada lasteasutuses

õppe- ja kasvatustööd paindlikult ning loob võimaluse üldõpetuse rakendamiseks. Õppekavas on esitatud põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks sh tegevuste lõimimine, mille puhul lähtutakse üldõpetusliku tööviisi põhimõtetest. Lõimida tuleks omavahel lugemine, kirjutamine, kuulamine, kõnelemine, vaatlemine, uurimine, arvutamine, võrdlemine ning erinevad liikumis-, muusika- ja kunstitegevus (Koolieelse lasteasutuse riiklik., 2008).

Üldõpetusliku tööviisiga seostatakse õppeained, mida õpetatakse omavahel siduma ning antakse edasi terviklik tulemus õppetöös. Üldõpetuse rakendamisel on oluline siduda laste jaoks konkreetsed õppetegevused, mis tekitavad lapses suurt huvi õpetatava aine suhtes (Kinos & Pukk, 2010; Kroch & Morehouse, 2008; Nugin, 2013). Tulemuseks on, et laps omandab kiiremini õpitud oskused ja teadmised; areneb nii vaimselt, kui ka füüsiliselt ning suureneb tegevus- ja saavutusvajadust, mis on isiksuse arenemise seisukohalt väga oluline (Käis, 1996; Unt, 1985). Õpetaja saab kujundada õppimisviise või õppimisprotsesse. Omakorda võimaldab see loomingulise õppimisviiside tutvustamist lastele (Drake & Reid, 2018).

Üldõpetuse kavandamine algab õpetajate ühistööna. Sealjuures määratletakse kesksed teemad ja peale seda vaadatakse, kuidas erinevaid valdkondi seostada. Õpetajatel peab olema üldõpetuse teema jaoks selge töökava ja nad peavad mõtlema samas suunas. Omavahel peab olema tihe kontakt, valitsema üksmeelsus õpetuse ning kasvatuse küsimustes ja oskus teha kompromisse (Eisen, 1989; Malik & Malik, 2011; Nugin, 2013).

Üldõpetusliku põhimõtte rakendamine on olulise tähtsusega. See on lapse individuaalsust arvestav lähenemine. Jälgides lapse arengu kulgu, märkame, et laps rakendab kõiki meeli. Kõik tegevused toimuvad läbi mängu ja kogu vaimne tegevus on suunatud konkreetsele asjale, nähtustele või probleemile. Eduka õppe- ja kasvatustegevuse eelduseks on lapse huvi ja selle tekitamine (Nugin, 2013). Kui miski pärsib tema arengut, siis laps kaotab ka huvi.

Lapse arengu seisukohast on väga tähtis, millises keskkonnas ta viibib. Loomult on laps sotsiaalne, mängiv ja uudishimulik. Lapsel on tung uurida ja vaadelda ümbritsevat maailma (Käis, 2018). Õppimist suunavateks teguriteks ongi just lapse enda aktiivsus, tegevus ja mäng (Nugin, 2013). Laps areneb koolieelses eas meeeldi mängides. Mängides tutvub ta oma lähima ümbrusega, loob esmase fantaasiast läbi põimitud kujutluse maailmast, keele arenemisega saab ka laps võimeliseks oma elamusi väljendada (Käis, 2018).

Iga lapse areng on individuaalne. Lapsed erinevad üksteistest erinevate näojoonte, käitumisviiside ja isiksuse poolest. Iga laps käib oma arenemisteed, isesuguse tempoga, valides, vastu võttes ja ümber kujundades. Täpselt nii nagu laps ise tunneb ja mis sobib tema

omapäraga. Lapse tundmaõppimine on keeruline ülesanne. Õige ja eduka kasvatus ja õpetuse eelduseks on lapse individuaalsuse tundmine (Käis, 2018). Kõike seda tuleb arvestada üldõpetuse rakendamisel. Kasvatuse ja üldõpetuse ülesandeks on loomupärane kasvamise toetamine, kasvamist takistavate mõjude kõrvaldamine, kasvava inimese kehalise, vaimsete ja hingelise võimete vallandamine mitte nende loomine, et aidata lapsel kasvada väärtuslikuks isiksuseks (Käis, 1996).

Üldõpetuse üheks põhimõtteks on leida keskmeks olev teema. Õpetatakse seostatult ja antakse impulsse otsimiseks ja leidmiseks (Kinos & Pukk, 2010). Tuleb leida võimalus siduda erinevaid üksikuid valdkondi millest areneks tegevus, mis moodustab tervikuks (Nugin, 2013). Kuna õpetatav materjal on oluline, siis õpetaja ülesandeks kujundada see lapse teadmiste ja arengu tasemele vastavaks (Brotherus, Hytönen, & Krokfors, 2001). Liimets (2001) on leidnud, et inimene areneb süsteemse tervikuna. Seetõttu tuleb õpetusega seotud õpitegevused integreerida ning viia kooskõlla väljaspool lasteasutust toimuva õppimisega. Arvestama peab individuaalset ja kollektiivset arengut. Kokkuvõtteks võib välja tuua, et üldõpetuses on teostatav lapsepärarus ja eluligiduse nõue. See annab lapsele sisemise jõu ja paneb lapse liikuma ühtlustatud õppetegevusse, mille keskmes saab olla laps ise ning teda ümbritsev maailm, kus ta saab kogeda kogemusi, huvisid ja huvide maailma.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Riiklikus õppekavas (2008) on toodud välja õppe- ja kasvatustegevuse põhimõttena õppetegevuste lõimimine, kus kõik õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad lõimitakse üheks tervikuks. Lõimides erinevaid valdkondi üksteisega saab laps näha ning tunda maailma terviklikult (Bredenkamp, 2006; Kalimulina, 2006; Kroch & Morehouse, 2008). Lõimingut aitab rakendada üldõpetusliku tööviisi põhimõtete kasutamine. Nõmmela (2016) on oma bakalaureusetöös uurinud Tartu linna lasteaiaõpetajate hinnanguid üldõpetusliku tööviisi kasutamisest koolieelses lasteasutuses. Selgus, et õpetajad küll kasutavad üldõpetuslikku tööviisi ja lõimimist, kuid selgus ka, et kõik õpetajad ei osanud selgitada mõistet “üldõpetuslik tööviis”.

Õpetaja vajab edukaks hakkamasaamiseks oma töös oskusi, teadmisi ja hoiakuid, mis on kirjeldatud Kutsestandardis, Õpetaja tase 6 (2020). Muuhulgas on Õpetaja tase 6, kutsestandardis ühe õpetaja pädevusena toodud, et õpetaja lähtub õpetamisel õppekavast, mis tähendab, et õpetaja peab siiski mõistma õppekava sisu, et seda rakendada. Ka uuringud kinnitavad, et õppekava sisu mõistmine on oluliseks eelduseks selle rakendamisel (Salisbury,

1990). Seetõttu on bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist ja üldõpetusliku tööviisi rakendamisest koolieelses lasteasutuses. Eesmärgi saavutamiseks püstitati bakalaureusetöös järgmised uurimisküsimused:

- 1) Milline on lasteaiaõpetajate arusaam üldõpetusest?
- 2) Milliseid võimalusi kasutavad lasteaiaõpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks?
- 3) Millist tuge vajavad õpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks?

2. Metoodika

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist ja kuidas nad rakendavad üldõpetuslikku tööviisi koolieelses lasteasutuses. Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks kasutati bakalaureusetöös kvalitatiivset uurimisviisi, mis võimaldab uurida uuritavat nähtust osalejate vaatenurgast (Laherand, 2008). Kvalitatiivse uurimise käigus keskendutakse uuritavate isiklikele kogemustele ning uuritakse toimuva sisu (Laherand, 2008). Uuritav saab olla vabamas õhkkonnas, mis aitab tal mõelda oma kogemustele, kokkupuutele uuritava nähtusega võimalikult loomulikult (Õun, 2010). Andmete analüüsimiseks kasutatakse induktiivse sisuanalüüsi meetodit. Induktiivset sisuanalüüsi soovitatakse kasutada siis, kui teema on mitmekülgne ja soovitakse saada üksikasjalikke tulemusi (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2010).

2.1. Valim

Uurimuses kasutati mugavusvalimit, kus lähtutakse lihtsa kättesaadavuse ning koostöövalmiduse põhimõttest (Rämmel, 2014). Uurimuse valimi moodustasid seitse lasteaia õpetajat ühest Põlva linna ja kahest Põlva maakonna lasteaiast. Valimi moodustamiseks kasutati uurija isiklike kontakte. Uuritavateni jõudmiseks võeti ühendust lasteaedade õppejuhtidega ning küsiti luba ja nõusolekut uuritavate intervjuerimiseks. Seejärel võttis töö autor uurimuses osalema nõustunud õpetajatega kontakti e-posti või telefoni teel.

2.2. Andmekogumine

Kuna käesolev bakalaureuse töö eesmärk oli teada saada lasteaiaõpetajate arusaam üldõpetuslikust tööviisist ja sellest, kuidas õpetajad seda rakendavad, siis valiti andmekogumiseks poolstruktureeritud intervjuu, see on kvalitatiivses uurimustöös kõige

sagedamini kasutatav andmekogumisemeetod. Poolstruktureeritud intervjuu korral on võimalik teha muudatusi küsimuste järjekorras ja esitada lisaküsimusi, et teema sügavamalt avada lähtudes intervjuueeritava vastustest (Laherand, 2008; Õunapuu, 2014). Samuti on intervjuuerides võimalik esitada täpsustavaid küsimusi, kui selleks tekib vajadus (Laherand, 2008).

Intervjuu läbiviimiseks koostati eelnevalt intervjuu kava (lisa 1), mis tugines uurimisküsimustele ja töö teoreetilistele lähtekohtadele (Hirsjärvi et al., 2010). Töö kvaliteedi suurendamiseks vaatas küsimused üle ka juhendaja. Samuti viidi läbi pilootintervjuu inimesega, kes on omandanud alushariduse pedagoogi eriala ja kellel on enam kui 7-aastane töökogemus lasteaiaõpetajana. Prooviintervjuuga kontrolliti küsimuste sobivust teemaga ja ajakulu. Pilootintervjuu tulemusena muudatusi ei tehtud. Prooviintervjuu kestis 45 minutit.

Poolstruktureeritud intervjuu kava koosnes kolmest osast: sissejuhatavad küsimused, põhiosa ja lõpetavad küsimused. Sissejuhatavate küsimustega selgitati välja intervjuueeritava taustaandmed. Põhiosa koosnes omakorda kahest küsimuste plokist. Esimese plokiga sooviti välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate teadmised üldõpetusliku tööviisi kohta ja kuidas nad seda mõistavad. Teise küsimuste plokiga sooviti välja selgitada, kuidas õpetajad üldõpetusliku tööviisi põhimõtteid rakendavad. Lõpetavas osas oli õpetajatel võimalus lisada veel midagi, mida nad soovisid.

Intervjuud viidi läbi 2020. aasta alguses. Lisaks pilootintervjuule intervjueriti veel kuut lasteaiaõpetajat. Uuritavatega võeti algselt ühendust e-maili teel, milles tutvustati töö teemat ja lepiti kokku intervjuerimise aeg ja koht. Kõik intervjuud viidi läbi intervjuueeritavale sobival ajal ning temale sobivas kohas. Neljal korral toimus intervjuu lasteaiarühmas, ühel korral õpetajaga tema enda kodus ning kahel juhul viidi intervjuu läbi Eesti Vabariigis kehtestatud eriolukorrast tingitud piirangute tõttu Skype teel. Kõigi intervjuueeritavate käest küsiti luba intervjuu salvestamiseks. Tutvustati intervjuu läbiviimise protseduuri ja konfidentsiaalsuse tagamisega seonduvat (Laherand, 2008). Intervjuude pikkus oli 30- 80 minutit (keskmiselt ca 45 minutit).

2.3. Andemeanalüüs

Andmete analüüsimisel kasutati induktiivset sisuanalüüsi, kus avatud kodeerimise tulemusel grupeeritakse koodid ja moodustatakse kategooriad ning informatsioon selleks tuleb transkribeeritud andmetest (Laherand, 2008).

Kõigepealt intervjuud transkribeeriti. Seda tehti nii käsitsi kui ka veebipõhise kõnetuvastus programmi abil (Alumäe, Tilk, & Asadullah, 2018). Veebipõhise kõnetuvastusprogrammiga transkribeeritud intervjuud oli lihtsam transkribeerida. Kindluse mõttes töötles autor intervjuusid veel mitmeid kordi, kuna täisautomaatne programm ei tuvastanud kõiki intervjueeritava poolt öeldud sõnu õigesti. Andmete analüüsi protsessiks kasutati andmeanalüüsikeskkonda QCMap. Kõigepealt leiti intervjuu tekstidest tähenduslikud üksused, milleks olid pikemad tekstiosad, laused, fraasid või sõnad. Tähenduslikele üksustele anti kood ehk nimetus. Sarnased tähenduslikud üksused koondati ühe koodi alla. Uuringu kvaliteedi suurendamiseks kasutati kaaskodeerimist, mis tähendab, et kaaskodeerija püüdis samuti kodeerida intervjuu käigus saadud andmeid. Hiljem võrreldi saadud koodide ja leiti ühiselt sobivad koodid. Avatud kodeerimise tulemusel grupeeriti koodid ja moodustati kategooriad. Seejärel moodustati sarnastest koodidest alakategooriad ning alakategooriatest peakategooriad. Näide alakategooria moodustamisest on esitatud tabelis 1.

Koodid	Alakategooria
dialoog ümbritseva keskkonnaga ja inimestega lapse aktiivne osalemine lapse huvid mängulisus/lapsepärased tegevused valikuvõimalus õpitava seostamine	Lapsekeskne lähenemine

Tabel 1. Näide alakategooria moodustamisest

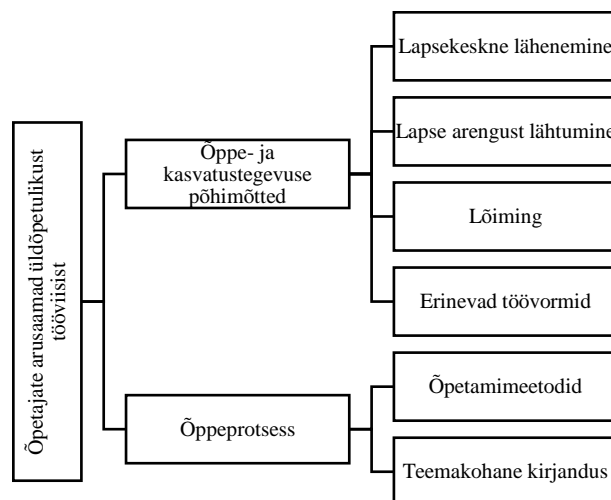
Valiidsuse suurendamiseks kasutati kooskodeerimist, mille käigus kaaskodeerija viis samuti intervjuude põhjal läbi kodeerimise. Hiljem analüüsiti saadud koode ja eriarvamuste korral püüti jõuda ühisele arusaamisele koodi sisust, millele anti sobiv nimetus.

3. Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist ja kuidas nad rakendavad üldõpetuslikku tööviisi koolieelses lasteasutuses. Saadud tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa. Uurimustöö tulemuste kirjelduste ilmestamiseks kasutatakse jooniseid ja tsitaate intervjuudest. Tsitaatide sõnakasutus jäeti samaks, kuid eemaldati kordused ja parasiitsõnad. Tsitaatidest välja jäetud osa märgiti katkestuspunktidega, mida ümbritsevad kaldkriipsud (/.../).

3.1. Lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist

Esimese uurimusküsimuse alla tekkis kaks kategooriat: 1) õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja 2) õppeprotsess (joonis 1). Täpsem ülevaade tekkinud koodidest, pea- ja alakategooriatest on esitatud lisas 2.

Joonis 1. Pea- ja alakategooriad lasteaiaõpetajate arusaamise kohta üldõpetuslikust tööviisist

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted. Selle alla eristus neli alakategooriat: 1) lapsekeskne lähenemine, 2) lapse arengust lähtumine, 3) lõiming, 4) erinevad töövormid. Lapsekeskse lähenemise all mõeldakse lapse individuaalsuse toetamist, valikute võimaldamist läbi last toetavate tegevuste kaudu. Õpetajad tähtsustavad siinjuures seda, et laps oleks aktiivne õppija. Sealjuures rõhutatakse lapse terviklikku arengu tähtsust, mida toetatakse mängulise ning integreeritud õppeprotsessi kaudu.

„Kui õppimine on lapse jaoks mänguline, kaasneb sellega üldiselt lapse aktiivsus ja elamuslikus.“ Õpetaja 5

„Lähtun laste huvidest, sest see viib sihile.“ Õpetaja 7

Õpetajad rõhutasid, et lisaks lapsekesksele lähenemisele, on suur roll ka lapse arengust lähtumisel. Nad tõstsid esile mitmel korral, et täiskasvanu (õpetaja) peab alati võtma lõpliku vastutuse ning olema teadlik lapse arengulistest iseärasusest ja isikuomadustest.

„Ma arvan, et see toetab lapse igasugu arengut, nii füüsilist-, vaimset-, sotsiaalset- kui ka intellektuaalset arengut.“ Õpetaja 7

„Ja noh, ikkagi lähima arengusoonis arvestades lapse vanust.“ Õpetaja 1

Õpetajad leidsid, et lõiming on nende arvates üks võtmesõnu. Peeti oluliseks, et kogu õpitu oleks terviklik ning see peab looma lapsele tervikpildi maailmast. Õpetajate sõnul on

lõimingu eesmärk seostada teadmisi. Mis toob omakorda kaasa lapse huvide tärgamise ning see soodustab lapse aktiivsuse.

„Õppe- ja kasvatustööd planeerime nädala lõikes ja siis teemad mõtleme välja nii, et see hõlmaks kõiki valdkondi ning lõimuks üheks tervikuks.“ Õpetaja 2

„Lõimimine toetab tervikpildi kujunemist maailmast ja ümbritsevast.“ Õpetaja 3
 Õpetaja sõnul on neil kogemusi erinevate töövormidega. Olgu siis selleks kas individuaal töö või grupitöö. Õpetajad leidsid, et individuaal töö aitab kaasa enim neid lapsi kes on õppe- ja kasvatustöös teistes maha jäänud või ei julge koos teistega tegevustes osaleda või jäävad teiste laste varju. Samuti tõid välja õpetajad, et grupitöö aitab luua rühmas positiivse õhkkonna, mis omakorda tekitab lastes kuuluvustunnet. Eeskätt pooldasid õpetajad suuremal määral võimalikult väikseid grupe või seejuures individuaal tööd.

„Kõik lapsed pole standardi järgi. Tuleb vaadata lapsi, et kui laps on teistest maha jäänud tuleb ta järele aidata, või kui ta on andekam kui teised, siis tuleb leida keerulisemaid tegevusi, et areng ei takerduks. Tuleb anda lapsele ruumi edasi liikumiseks. Kõige olulisem on see, nii nimetatud „nõrgemad „ lapsed liiguks keskpaigale lähemale.“ Õpetaja 4

„Vahel on nii, et laps ei ole suuteline grupitööd tegema, siis tuleb läheneda talle individuaalselt ning teha temaga individuaalselt tööd.“ Õpetaja 6

Seega võib kokkuvõtvalt öelda, et üldõpetuliku tööviisi rakendamise arusaama eesmärgiks kõikide õpetajate arvates on tunda rõõmu, hoida lapsepärasust ning anda võimalus isetegemisele – sellega kujundada usku enesesse ning julgust.

Õppeprotsess. Selle kategooria alla tekkis kaks alakategooriat: 1) õpetamismeetodid, 2) teemakohane kirjandus.

Uuringus osalenud õpetajad tõid õpetamisel välja sobivate õppimis meetodite (aktiivõpe, õuesõpe, avastusõpe, väärtuskasvatus, kasvatusliigid jne) kasutamise. Selgus, et kõik uuringus osalenud õpetajad pidasid oluliseks uudeid lähenemisviise lapse õpetamisel. See annab võimaluse pöörata järjepidevalt tähelepanu nii lapsele kui õpetajale endale. Toodi välja, et erinevatele metoodikatele saab luua lastele toetav keskkond.

„Kõik need õppemeetodid on ju tegelikult (aktiivõpe, õuesõpe, avastusõpe, väärtuskasvatus, kasvatusliigid jne), et noh, need ju tegelikult kuuluvad kõik üldõpetuse alla. Sul tuleb olla lihtsalt nutikas ja osata neid seoseid lõimida. Üldõpetus on ju põhimõtteliselt üldõpetuse mõiste, sinna alla kuulub igasugune kasvatus.“ Õpetaja 4

Tõsteti esile ka, et õpetaja poolt planeeritud tegevused on tähtsad. Üks õpetaja rõhutas, et õpetaja loob lastele tegevused, mis neid paelub ning proovib säilitada mängulisuse kogu tegevuse vältel.

„Näiteks kui meil on teemaks oravad, siis otsin ma matemaatilisi asju ka oravatega seostuvalt....ning kui see on meie nädalaplaan siis lähtun terve nädal tegevustes „orava“ asjadest. Nt. Kunstist maalin oravat.“ Õpetaja 1

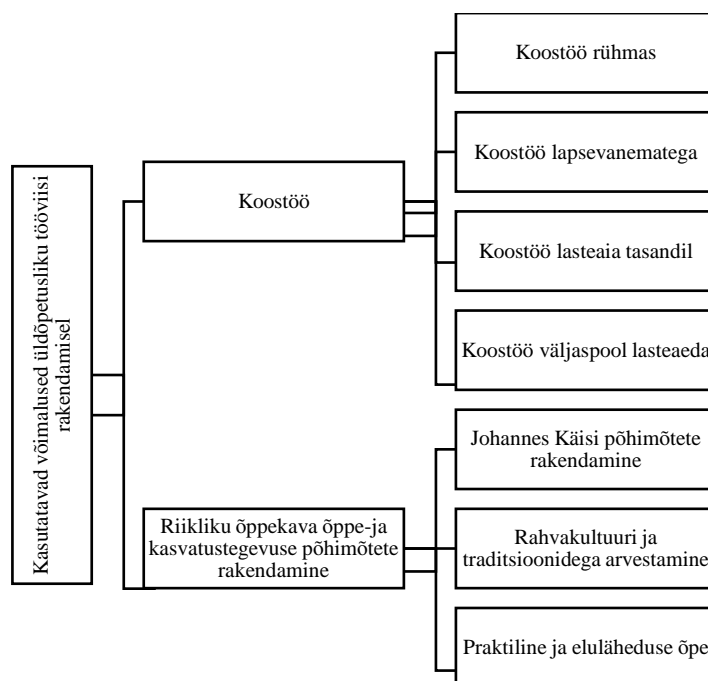
Enamik intervjuueeritavatest arvas, et teemakohane kirjandus on tähtis tegevuste läbiviimisel. Leiti, et tänu hästi valitud kirjandusele annab see võimaluse õpetajal alustada lapsega vestlust. Õpetajad tõid välja, et vestlus arendab laste loogilist mõtlemist ning aitab lapsel võrrelda erinevaid palasid. Mis aitab eraldada lapsel olulist ebaolulisest.

„Ning teemadest olenevalt otsime kirjandust (luuletusi, näpumänge). Kõik lugemispalad peavad lapsele sobilikud olema ning mitte väga keerulise üldehitusega.“ Õpetaja 5

Kokkuvõtlikult saab öelda, et erinevate õppemeetodite kasutamine koos kirjandusega annab õpetamisel palju juurde, mis arendab lapse mõtlemist.

3.2. Milliseid võimalusi kasutavad lasteaiaõpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks?

Teise uurimusküsimuse alla tekkis kaks peakategooriat: 1) koostöö ja 2) riikliku õppekava õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtete rakendamine (Joonis 2.). Täpsem ülevaade tekkinud koodidest, pea- ja alakategooriatest on esitatud lisa 3.

Joonis 2. Pea- ja alakategoriad üldõpetusliku tööviisi rakendamisel kasutatavate lahenduste kohta

Koostöö. Selle alla eristus neli alakategoriat: 1) koostöö rühmas, 2) koostöö lapsevanemaga, 3) koostöö lasteaia tasandil, 4) koostöö väljaspool lasteaeda (joonis 2).

Enamus uurimuses osalenud õpetajaid nimetas lasteaia üldõpetulik rakendamise mõjuvaks teguriks koostööoskust. Kõikide uurimuses osalenud õpetajate sõnul oli koostööoskus vajalik eelkõige rühmas õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel.

„Meil on suurepärase õppealajuhataja, vahel annab ta nii häid nõuandeid. Ma olen õnnelik, et mul on nii toredad kolleegid ümber.“ Õpetaja 7

Toodi välja ka koostöö tähtsus erialaspetsialistidega, juhtkonnaga ja lapsevanemaga. Ühel korral mainiti ka koostöö tähtsust väljaspool maja tegelevate ametkondadega.

„Koostöö on toimunud ka erinevate organisatsioonidega (politsei, pääste, keskkonnainspeksioon, lapsevanemad). Tegevusi saab laiemalt tutvustada ja huvi äratada.“ Õpetaja 3

Koostööd soodustava asjaoluna nimetati varasemat head teine teise mõistmist ja ühisüritusi. Samuti uuritavate õpetajad nimetasid ka koostöös soodustavad muutatusena ka töökorralduse, kus lähtutakse kahe õpetaja süsteemist (kaks õpetajat ja üks õpetaja abi).

Riikliku õppekava rakendamine. Selle all eristus kolm alakategoriat: 1) Johannes Käisi põhimõtete rakendamine, 2) rahvakultuuri ja traditsioonidega arvestamine, 3) praktiline ja elulähedane õpe (joonis 2).

Õpetajad tõid uurimuses välja selle, et pidasid oluliseks koduloolisust ja isetegevust. Kus keskmeks on igapäevased kogemused ja huvid. Erilise heldimusega räägiti Käisi pedagoogikast.

„Minu mõtteviisis rakendub Käisi teooria nii: on kaks venda, üks suur ja teine väike vend. Väike vend ei saa kodust kuhugile minna, tema peab olema kogu aeg kodus.....seal on mets ümber. Väiksel vennal pole lubatud kodust kaugemale minna, ta võib minna lisaks kodule ka kodu juures olevale külatee peale. Suur vend võib käia juba kaugemal üle maantee poe juurde. Ja siis, kui suur vend tuleb õhtul koju, siis võetakse kokku need päeva kogemused ja päeva nägemused. Väike vend võib rääkida väga palju. Ta räägib kõike mida loodusest ümbritsevas märkas: kuna miski lilleke tärkas, kuna mingi pung avanes, leht langes jne. Aga suur vend rääkis ainult sellest mis ta küla peal näinud oli. Milleks oli tarvis, aga suuremal vennal on küla uudised? Või mida poe taga mehed rääkisid? Kuidas ta poes käitus? See näitabki seda, et kui sa oled väike noor ja kodune, näed sa maailma terviklikumalt ja soovid seda avastada. Aga kui suurem oled sotsiaalsele elule lähemale.

Mulle väga meeldib Johannes Käis, mulle meeldib see, et ta lastega looduses nii palju tegeles.“ Õpetaja 4

Kõik õpetajad pidasid ka oluliseks rahvakultuuri ja traditsioonide hoidmist ja väärtustamist. Õpetajate jaoks oli oluline, et lapsed ei kaugeneks oma juurtest, samuti traditsioonidest ning kommetest. Toodi välja ka tähtpäevade tähistamise mis on laste jaoks oluline. On tähtpäevi, mida ei saa ära jätta ega asendada. Õpetajad tõid välja olulise aspekti, et õpetaja jaoks on oluline jälgida kalendrit ja seal olevaid riigipühasid. Õpetajate arvates on oluliseks kultuuri väärtusi tulevastele põlvedele edasi anda.

„Siia juurde kuuluvad traditsioonid ja kultuurilised vaated.“ Õpetaja 2

„Aga näiteks kui võtta selle aasta vastlapäev, siis me liugu lasta ei saanudki. Aga vastlaid ära jätta me ei saanud. Tuli välja mõelda midagi muud. Et on asju, mida ei saa ära jätta ega asendada.“ Õpetaja 7

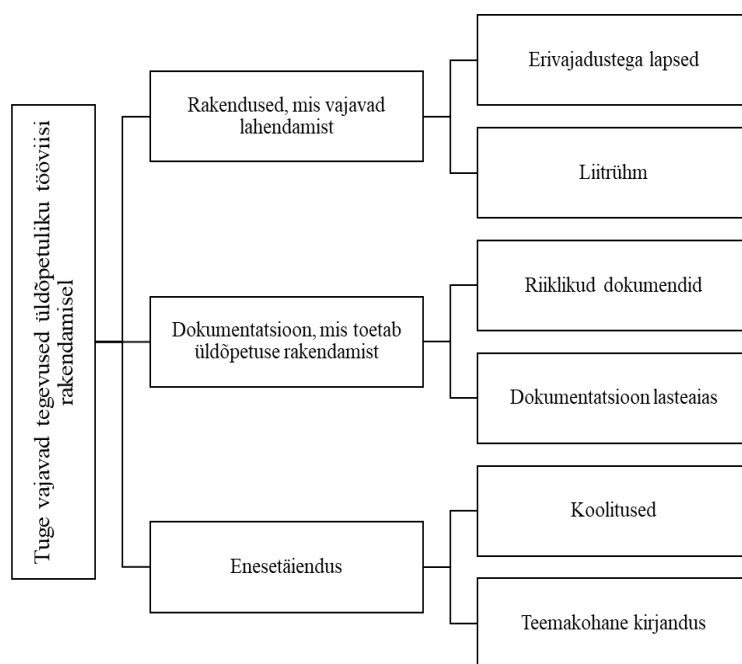
Toodi välja praktiline ja elulähedus õpe. Kõik õpetajad olid sama meelt, et lasteaias käib õppimine mängu ja erinevate kogemuste kaudu. Õpetajate sõnul on lapse keskmeks ümbritsev maailm. Suur osatähtsus on siin looduslähedusel ja eluligidusel. Tänu sellele suureneb ka huvi õppimise vastu. Lapse jaoks on oluline oma kogemuse kaudu õppimine.

„Näiteks kasvatasime emadepäevaks lastega tomateid. /.../ Peaaegu iga päev käisime me taimet kastmas ja vaatlemas.....no, et mis on taimest saanud. Saime mõõta ja vaadelda. Hiljem kinkisime emale.“ Õpetaja 7

Kokkuvõttes võib öelda, üldõpetusliku tööviisi rakendamisel õpetajad kasutavad kogu õpetuse lõimingut, mille kõige keskmes laps ja tema iseärasused. Arvestatakse lapse igapäeva eluga, tähendustega, kogemustega ja huvidega. Lähtudes mina ja keskkonna teemadel.

3.3. Millist tuge vajavad õpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks?

Kolmanda uurimisküsimuse alla tekkis kolm kategooriat: 1) rakendused, mis vajavad lahendamist 2) dokumentatsioon, mis toetab üldõpetuse rakendamist 3) enesetäiendus (joonis 3). Täpsem ülevaade tekkinud koodidest, pea- ja alakategooriatest on esitatud lisas 4.

Joonis 3. Pea- ja alakatekooriad üldõpetusliku tööviisi rakendamise toetamiseks.

Rakendused, mis vajavad lahendamist. Selle all eristus kaks alakategooriat: 1) erivajadustega lapsed, 2) liitühm (joonis 3).

Õpetajad tõid välja nende arvates kitsaskoha, mis raskendab nende igapäeva tööd. Õpetajad tõid välja, et erivajadustega lapsed vajavad paraku rohkem tuge ning alati pead esmalt sellest oma töös lähtuma. Samuti on liitühmaga lood, et õpetaja peab väga palju panustama, et terve õppetegevus sobiks igale vanusele. Mis omakorda suurendab tema tööd planeerimise näol.

„Muidugi tuleb palju vaadata seda, et kui IAK on rühmas, et me peame siis sellega arvestama ja selle sisse panema, et kuidas mida tegema peame.“ Õpetaja 5

„No arvestan seda, et iga tegevus peab olema lapse jaoks jõukohane, lisaks vanus on oluline (meil on liitühm)...laps peab saama võimalikult palju ise ära teha.“ Õpetaja 2

Dokumentatsioon, mis toetab üldõpetuse rakendamise. Selle alla eristus kaks alakategooriat: 1) riiklikud dokumendid, 2) dokumentatsioon lasteaias (joonis 3).

Õpetajad leidsid, et antud dokumentatsioon aitavad neil üldõpetusliku tööviisi rakendada. Õpetajate väitel on lasteaiatöötaja töö lahutamatuks osaks ka Koolieelse riikliku õppekava jälgimine kui ka kutsestandardi järgimine, mis tegelikult hõlbustab nende tööd sellega, et on kindlad kriteeriumid, millest lähtuda. Õppe- ja kasvatustegevused planeeritakse tegevuskavade alusel nädala kaupa või kuu kaupa. Kõik oleneb, millist metoodika rühmas parasjagu kasutatakse. Kuid õpetajad rõhutasid, et tegevused võivad tegelikkuses muutuda (üritused). Õpetajate arvates hõlbustavad tema igapäeva tööd aastakavad ja erinevate perioodide kavad, sest annavad õpetaja arvamuse kohaselt hea ülevaate planeeritavatest tegevustest.

„Kui ma tööle tulin siis rõhutati kõige enam, et tööd kavandades tuleb lähtuda õpetaja kutsestandardist.“ Õpetaja 7

„Alguses on koostatud aasta plaan, iga kuu on temaatiline ja nädalatel tegeletakse süüvitsi kindla teemaga.“ Õpetaja 3

Samuti toodi välja, et lasteaias aitavad õpetajat riiklikud ja lasteaias koostatud tööd reguleerivad alusdokumendid.

„Kuna riiklik õppekava näeb ette, et tuleb lähtuda riiklikust õppekavast siis nii teemegi.“ Õpetaja 1

„No põhiline on see, et peame riikliku õppekava ikkagi järgima, siis on juures veel lasteaiatöö õppekava, ainekava ja siis arvestame ka spetsialistide soovitustega (logopeed-eripedagoog). Siis tuleb lasteaiatööplaani.“ Õpetaja 5

Enesetäiendus. Selle alla eristus kaks alakategooriat: 1) koolitus, 2) teemakohane kirjandus (joonis 3).

Kõik õpetajad tõid välja selle, et õpetaja töös juurde kuulub ka pidev enesetäiendus.

Enesetäienduse viisiks toodi välja koolitused, mida on aastate jooksul saadud.

„No koolitusi elu jooksul on ikka piisavalt palju olnud....“ Õpetaja 4

Õpetajate jaoks on oluline end täiendada, arendada ning end harida. Lugeses avaneb uus mõttemuster ning võibolla on võimalik avastada sealt ka uusi ja tähtsamaid mõtteid. Õpetaja peab lugu erialakirjandusest.

„Üldõpetuse rakendamine lasteaias (Kristin Nugin); Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (Ene Kulderknup); Koolieelse lasteaiatöö riiklik õppekava; Lapsest

lähtumine üldõpetuse alusena (Kristin Nugin), Johannes Käisi didaktilise süsteemi areng (F. Eisen) ja muidugi koolis lugemin ka igasugu materjale. “Õpetaja 3

Kokkuvõttes võib öelda, et õpetajad hindavad oluliseks koolitusi ja eriala kirjandust. Kuid õpetajad tunnevad, et rühma toimima saada peab ka väga palju vaeva nägema. Kui rühmas on erivajadustega lapsi, siis peab ta olema eriti tähelepanelik ning mõtlema mitmel tasandil, et täita oma õppetöö eesmärki.

4. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada millised on lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuslikust tööviisist ja kuidas nad rakendasid üldõpetuslikku tööviisi koolieelses lasteasutuses. Esimese uurimisküsimuse „Millised on lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetusest?“ tulemused näitasid, et õpetajate arusaam üldõpetusest on tugevalt seotud lapsekesksele lähenemisega. See on kooskõlas lapsekeskset õpikäsitlust toetavate Eestis vastuvõetud riiklike dokumentidega. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) ja Koolieelse lasteasutuse seadus (1999). Siinkohas rõhutasid õpetajad, et kasutavad mitmeid lapsekeskseid õpikäsitlusi toetavaid pedagoogikaid nagu Hea algus, projektõpe, õuesõpe jt. Õpetajad leidsid, et need viisid on head lasteaedades õppe- ja kasvatustegevuse täiendamiseks.

Õpetajad tõid välja ka selle, et oluline on lähtuda lapse arengust, mis hõlmab omakorda lapse vanuse ja eripäradega arvestamist. Lapsele tuleb anda vabadus valikuid teha nagu toovad välja ka erinevad uuringud (Helavaara Robertson et al., 2015; Hood, 2013).

Sarnaselt Nõmmela (2016) bakalaureuse töö tulemustega pidasid õpetajad tähtsaks tervikpildi kujundamist ning lõimingu tähtsust. Samuti on Ross, Õun ja Tuul (2013) rõhutanud, et üldõpetuse põhimõte on anda iga valdkonna sisu edasi nõnda, et see annaks lapsele uusi teadmisi ja oskusi. Tõsteti esile, et õppe- ja kasvatustegevus peab olema protsess, kus rakendatakse erinevaid meetodeid ja võtteid. Ka Käisi (2018) üldõpetuse käsitlusest lähtuvalt peab õpetaja teema valikul lähtuma eeskätt lapsest ning lapsepärasuse ja eluläheduse printsiibist. Kui Nõmmela (2016) leidis oma uurimuses, et õpetaja ajas üldõpetuse mõiste töökasvatusega segamini, siis käesolevas uurimuses osalenud õpetajate arvamustele tuginedes see välja ei tulnud.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, milliseid võimalusi kasutavad lasteaiaõpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamisel? Tulemustest selgus, et õpetajate sõnul on omavaheline koostöö tähtis. Rõhutati, et hea koostöö oskus aitab viia läbi igapäevast

õppekasvatustööd. Õpetajad pidasid oluliseks, et koostöö toimiks ka erinevate osapooltega, kuhu kuuluvad lapsevanemad, teised õpetajad, spetsialistid ja erinevad asutused. Sarnaselt sellega on varasemalt mitmed autorid tõstnud esile, et üldõpetuse rakendamisel koolieelses lasteasutuses tuleb õpetajatel teha koostööd erinevate osapooltega (Eisen, 1989; Malik & Malik, 2011; Nugin, 2013). Hea koostöö ning ühesugused arusaamad ja tegutsemisviisid õpetajate vahel on olulised kõikides õppe- ja kasvatustegevustes (Käis, 1989; Malik & Malik, 2011).

Uuringust selgus veel, et õpetajad peavad oluliseks riikliku õppekava õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtete järgimist nagu rahvakultuuri tundma õppimist ja traditsioonide hoidmist, Johannes Käisi pedagoogika põhimõtete rakendamist ja praktilist ning elulähedast õpet. See on kooskõlas Johannes Käisi (1996) pedagoogikaga, kust ta leiab, et kultuuri väärtuste edasi andmine on kasvatuse ja hariduse ülesanne. Lisaks kaasneb sellega muidugi ka elulähedus.

Sarnaselt Nõmmela (2016) tööle tuli selles uuringus välja valdkonna „Mina ja keskkond“ olulisus. Uuringust leiti, et valdkond „Mina ja keskkond“ on valdkond, mille kaudu seotakse õppe- ja kasvatustegevus tervikuks. Kalmulina (2006) ja Nugin (2013) on varasemalt üldõpetusliku tööviisi rakendamisel oluliseks pidanud „Mina ja keskkonda“, kui valdkonda, mis annab teema ja loob katuse õppe- ja kasvatustegevuste valdkondade tervikuks sidumisel. Mina ja keskkonna tähtsust rõhutasid kõik siinses uuringus osalenud õpetajad. Oluliseks peeti seda seepärast, et see kajastab teemasid, mis last ümbritsevad ja need teemad aitavad õppetegevuse tervikuks siduda mitmekesiseid õpetamismeetodeid kasutades.

Kolmanda uurimusküsimusega sooviti teada saada, millist tuge vajavad õpetajad üldõpetusliku tööviisi rakendamisel? Teadaolevalt ei ole varasemates uuringutes toodud välja, et õpetajad vajaksid rohkem tuge üldõpetusliku tööviisi rakendamiseks, kui tegemist on liitrühmaga või rühmas õpivad tavalastele lisaks erivajadustega lapsed. Siinses uurimusest selgus, et õpetajad vajavad tuge kõige enam liitrühmas õpetades ja erivajadustega laste kaasamisel. Kui rühm on liitrühm, siis tuleb õpetajal mõelda hoolega tegevused läbi. Samuti peab õpetaja mõtlema läbi kõigi laste vajaduse õppetöös, mis omakorda suurendab õpetaja töömahtu. Kui aga rühmas on erivajadusega laps/lapsed, siis õpetajad tunnistasid, et suur osa tegevusest ja tähelepanust läheb eeskätt erivajadustega lapsele ning see toob omakorda rühma tegevustesse õpetajale lisatööd ja teistele lastele jääb õpetaja tähelepanu väheseks. Koolieelse lasteasutuse seadus (1999) toob välja selle, et lasteasutus toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist. Seetõttu tuleb arvestada

iga lapse vajadustega ja sellega toime tulemiseks on vajalik vastavate pädevuste omandamine.

Samuti tõid õpetajad välja selle, et tänu riiklikutele dokumentidele ja dokumentatsioonile lasteaias on aidanud neil oma õppe- ja kasvatustöid paremini planeerida. Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavas (2008) on toodud välja lapse arengu eeldatavad tulemused, mis aitavad õpetajal leida õiget suunda ning jälgida lapse arengut. Tähtsaks pidasid õpetajad lasteaias tehtavaid aastaplaane. Õpetajad leidsid, et nende jaoks on oluline, et nii juhtkond kui nemad ise saaksid üheselt aru, mis on tulemas. Samuti toodi välja, et ka nädala plaanid, kuuplaanid toetavad planeerimist. Õpetajad leidsid, et hea on, kui on mingi kindel süsteem. Muidugi tunnistati, et nad ikkagi päris 100% plaani ei järgi, kuna tuleb ette igasugu erinevaid üllatusi (spordiüritused, majasisesed üritused, teatrid jne). Toodi välja ka, et tuleb arvestada ka laste huvide ja meeloluga. Paindlikku lähenemist toetavad ka koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.

Tulemustes selgus, et õpetajatele meeldib järgida üldõpetusliku tööviisi põhimõtteid ja nad peavad seda ka oluliseks. Uuringus osalenud õpetajad kinnitavad, et nad kasutavad üldõpetusliku tööviisi põhimõtteid igapäevaselt suurima heameelega. Leiti, et eeskätt kasutatakse üldõpetusliku tööviisi sellepärast, et see on dokumenteeritud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas. Lisaks sellele toodi välja, et pikaajaliselt praktiseerides leiavad õpetajad, et see on tulemuslik ning toetab lapse arengut. Õpetajad sõnasid, et laps suudab tänu üldõpetuslikule tööviisile hoomata rohkem ennast ja teda ümbritsevat keskkonda ning seda terviklikult. Seda sama on rõhutanud varasemalt ka mitmed teised autorid (Bredkamp, 2006; Kalimulina, 2006; Kroch & Morehouse, 2008).

4.1. Uurimistöö piirangud, praktiline väärtus ja edasised uurimisvõimalused

Töö kitsaskohaks võib pidada seda, et intervjueeritavatele tutvustati varasemalt töö eesmärki ja teemat, mille tõttu oli uuritavatel võimalus end teemaga kurssi viia ning mõelda teemale. Seetõttu võisid tulemused olla kallutatud. Kitsaskoht oli kindlasti ka see, et uurijal puudus varasem intervjuerimise kogemus. Samuti võib ka töö piiranguks pidada autori vähest kogemust kvalitatiivse uurimuse läbiviimisel.

Töö piiranguks võib pidada ka seda, et töö autor ei saanud viia läbi vaatlust, mida ta oli planeerinud. Vaatlus jäi riigis kehtinud riigieriolukorra tõttu ära. Vaatlus oli planeeritud aprilli esimesse nädalasse. Vaatlus oleks andnud võinud anda teistsuguseid tulemusi, sest

vahel võib olla nii, et inimene on praktiliselt väga tugev ning teoreetiliselt mitte nii tugev või vastupidi.

Töö autorile teadaolevalt, on varasemalt Eestis uuritud üldõpetusliku tööviisi rakendamist Tartu lasteaedade näitel, kuid pole läbi viidud vaatlusi.

Töö praktiliseks väärtuseks võib pidada seda, et selgitati välja õpetajate hinnangud üldõpetusliku tööviisi põhimõtetele ja nende rakendamisele ja saab öelda, et üldõpetusliku tööviisi rakendamine on üks võtmesõnu ning väga oluline õpetajate jaoks. Samuti tuuakse töös välja võimalused, mis üldõpetusliku tööviisi rakendamist toetavad ning mida on vaja selleks, et selle rakendamist lasteaias veel rohkem toetada. Kõik seitse intervjueeritavat kasutavad üldõpetusliku tööviisi. Tulevikus võiks uurida koolieelse lasteasutuste juhtide arvamusi ja seda, kuidas aidata algajal õpetajatel üldõpetusliku tööviisi põhimõtteid rakendada.

Tänusõnad

Soovin tänada uuringus osalenud lasteaiasõpetajaid ja juhtkonda, kes oma tiheda töögraafiku kõrvalt panustasid aega minu uurimustöösse ja tegid minuga koostööd. Samuti tänan kaaskodeerijat, kes leidis aega minu töös intervjuude kodeerimiseks ning kes hiljem minuga saadud tulemused läbi arutas. Eriliselt tänan ma oma kolme poega, kes pidid mitmeid kuid leppima lihtsalt ema kohalolekuga ruumis, kuid jäid ilma ema ajast ja tähelepanust. Minu tänu kuulub ka perekonnale, sõpradele ning toredatele kolleegidele, kelle toetus viis alati mind sammuke edasi. Siiralt tänan oma juhendajat innustamise ja väga hea koostöö eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Karin Kuuseorg

/allkirjastatud digitaalselt/

19.05.2020.

Kasutatud kirjandus

- Alumäe, T., Tilk, O., & Asadullah (2018). *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech Baltic HLT.*
- Anders, Y., Rossbach, H.-G., Weinert, S., Ebert, S., Kuger, S., Lehrl, S., & von Maurice, J. (2012). Home and preschool learning environments and their relations to the development of early numeracy skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(2), 231–244.
- Boekaerts, M. (2002). Bringing about change in the classroom: Strengths and weaknesses of the self-regulated learning approach—EARLI Presidential Address, 2001. *Learning and Instruction*, 12, 589-604.
- Breedekamp, S. (2006). Staying true to our principles. *Educating Young Children—Learning and Teaching in the Early Childhood Years*, 12(2), 21-24.
- Brotherus, A., Hytönen, J., & Krokfors, L. (2001). *Esi- ja algõpetuse didaktika*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Chung, S., & Walsh, D. (2000). Unpacking child-centredness: A history of meanings. *Journal of curriculum studies*, 32(2), 215-234.
- de Kock, A., Slegers, P. & Voeten, M. J. M., (2004). New Learning and the Classification of Learning Environments in Secondary Education. *Review of Educational Research*, 74(2), lk. 141-170.
- Drake, S. M. & Reid, J.L.(2018). Integrated Curriculum as an Effective Way to Teach 21st Century Capabilities. *Asia Pacific Journal of Educational Research*, 1(1), 31-50
- Eisen, F. (1989). *Valik Johannes Käisi töid*. Tallinn: Kirjastus Valgus
- Eurydice (2009). Early Childhood Education and Care in Europe: tackling social and cultural inequalities. Külastatud aadressil <http://eacea.ec.europa.eu/about/eurydice/documents/098EN.pdf>
- Euroopa Komisjon, (2014). Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted (2014). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_komisjoni_alushariduse_ja_lapsehoiu_kvaliteediraamistik.pdf
- European Commission (2011). Early Childhood Education and Care: providing all our children with the best start for the world of tomorrow. Külastatud aadressil http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/childhoodcom_en.pdf.

- Glenn-Applegate, K., Justice, L., & Kaderavek, J. (2016). How Do Caregivers Select Preschools? A Study of Children With and Without Disabilities. *Child & Youth Care Forum*, 45(1), 123–153.
- Haridus- ja Teadusministeerium (2012). *Alusharidus*. Külastatud aadressil www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/alusharidus?fbclid=IwAR0UZ3yBweLVASq6N8iO9svmBC3BYN6NzTOv17mwYIYZCw64IO-hwtCHnzE
- Haridus- ja Teadusministeerium, s.a. Õpikäsitusest ja selle muutumisest, kühikokkuvõte. Külastatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/opikasitus_koond.pdf
- Helavaara Robertson, L., Kinosh, J., Barbour, N., Pukk, M., & Rosqvist, L. (2015). Childinitiated pedagogies in Finland, Estonia and England: exploring young children's views on decisions. *Early Child Development and Care*, 185(11-12), 1815-1827.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Kirjastus Medicina
- Hood, P. (2013). The development of high-quality interaction and thinking alongside the extension of child-initiated learning into Key Stage One: a whole school initiative. *Early Child Development and Care*, 183(8), 1181-1196.
- Hytönen, J. (1999). *Lapsekene kasvatus*. Tallinn: TRÜ kirjastus.
- Jaani, J., & Aru, L. (2010). *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas*. Tartu: Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linnu, M. (2015). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/avaleht>.
- Kalimulina, E.(2006). Arenev õppekava õpikeskkond ja ainevaldkonnad. A. Seppa & I. Lõbu (Koost), *Tegevuste integratsioon kui lapsest lähtuva õpikäsitluse praktiline rakendamisvõimalus koolieelses lasteasutuses* (lk 216-232). Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
- Kirikal, H. (s.a.). *Personalivaliku meetodid*. Külastatud aadressil http://lvrkk.ee/kristiina/Heve_Kirikal/pers_valiku_meetodid/index.html
- Kızıldağ, E., & Sak, R. (2018). Integrating field-trip activities with other activities in the preschool curriculum: its effects on the preschoolers' social–emotional skills. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 12(8), lk.1-17 DOI: <https://doi.org/10.1186/s40723-018-0047-0>
- Kinos, J., & Pukk, M. (2010). *Lapsest lähtuv kasvatus*. Tallinn: TEA kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). RT I 2008, 23, 152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

- Koolieelse lasteasutuse seadus (1999). RT I, 22.01.2018, 6. Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018006>
- Kutsestandard: Õpetaja, tase 6 (2020). Külastatud aadressil
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10747319/>
- Kragh-Müller, G., & Ringsmose, C. (2015). Educational Quality in Preschool Centers. *Childhood Education, 91*(3), 198–205.
- Krogh, S., & Morehouse, P. (2008). The early childhood curriculum: Inquiry learning through integratsion. Boston: Mc Graw- Hill Higher Education
- Käis, J. (1992). *Isetegevus ja individuaalne tööviis*. Tallinn: Koolibri.
- Käis, J. (1996). *Kooliraamat*. Tartu: Ilmamaa
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed. Üldine didaktika*. (Toim.) A. Kurm Tartu: Kirjastus Studium
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk
- Litmetts, H. (2001). *Kuidas õppeprotsess kasvab?* Tallinn : TPÜ Kirjastus
- Malik, A.S., & Malik, R.H. (2010). Twelve tips for developing an integrated curriculum. *Medical Teacher, 33* (2), 99-104.
- Mikser, R. (2013). Alternatiivpedagoogika. R. Mikser (Toim.) *Haridusleskikon* (23-29). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Männama, M., & Marats, I. (2009). *Lapse üldoskuse areng*. E. Kulderknup (Koost), Üldoskuste areng koolieelses eas (lk 5-42). Tartu: Kirjastus Studium.
- Nugin, K. (2013). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. Tartu: AS Atlex
- Nugin, K. & Õun, T. (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. Tartu: AS Atlex.
- Nõmmela, C. (2016). *Õpetajate hinnangud üldõpetusliku tööviisi kasutamisest koolieelses lasteasutuses Tartu lasteaegade näitel*. Publitseerimata Bakalaurusetöö. Tartu Ülikooli Haridusteaduste Instituut
- OECD (2018). *Early Learning Matters*. Paris: OECD Publishing. Külastatud aadressil:
<http://www.oecd.org/education/school/Early-Learning-Matters-Project-Brochure.pdf>
- Ross, L., Õun, T., & Tuul, M. (2013). Lapsest lähtumine üldõpetuse alusena. K. Nugin (Koost), *Üldõpetuse rakendamine lasteaias* (11-38). Tartu: Atlex
- Rämmel, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>

- Salisbury, C. L. (1990). *The Least Restrictive Environment: Understanding the Options. Policy and Practice in Early Childhood Special Education Series*. Külastatud aadressil:
<https://eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED340161>
- Simons, P. R. J. & Ruijters, M. C. P. (2008). *Varieties of work related learning. International Journal of Educational Research*, 47, 241-251.
- Smit, K., de Brabander, C. J., & Martens, R. L. (2014). Student-centred and teacher-centred learning environment in pre-vocational secondary education: *Psychological needs, and motivation. Scandinavian Journal of Educational Research*, 58, 695-712.
- Timoštšuk, I. (2017). Looduskeskkonna tundmaõppimine. K. Nugin, & T. Õun (Koost), *Õppe- ja kasvatusgevus lasteaias* (lk 234–246). Tartu: Atlex
- Unt, I. (1985). Johannes Käisi didaktilise süsteemi areng. F. Eisen (Koost), *Koolile pühendatud elu. Johannes Käis 1885-1950* (lk 16-43). Tallinn: Valgus.
- Õun, T. (2005). Laps ja Lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat. L. Kivi & H. Sarapuu (Koost), *Koolieesle lasteasutuse kvaliteedi hindamine* (lk 128-148). Tartu: Atlex kirjastus.
- Õun, T. (2010). *Koolieelse lasteasutuse kvaliteet lapsekeskse kasvatuses aspektist*. Publitseerimata Doktoritöö. Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut.
- Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil
http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1.

Lisa 1. Intervjuu kava

Töö eesmärk:

Välja selgitada lasteaiasõpetajate arvamused ja teadmised Üldõpetusliku tööviisi rakendamisest koolieelses lasteasutuses.

Intervjuu kava

Sissejuhatavad küsimused:

Vanus:

Kui kaua olete lasteaias töötanud

Kuidas iseloomustad enda kui õpetaja igapäeva tööd?

Põhiosa küsimused:

Millised on koolieelse lasteasutuse õpetajate teadmised üldõpetuslikust tööviisist ja selle rakendamisest?

1. Mida tähendab teie jaoks üldõpetuslik tööviis?
2. Millisel viisil Te üldõpetuslikku tööviisi rakendate?

Millised on koolieelse lasteasutuse õpetaja ülesanded ja tegevused üldõpetusliku tööviisi rakendamisel koolieelses lasteasutuses?

1. Kuidas Te planeerite oma rühmas õppe- ja kasvatustegevusi?
 2. Millega te arvestate tegevuste kavandamisel?
 3. Millega te arvestate kui viietegevusi läbi lähtudes üldõpetusliku tööviisi põhimõtetest?
 - 3.1. Kuivõrd Te arvestate laste huvidega õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel?
 - 3.2. Kuidas te selgitate välja laste huvid?
 - 3.3. Kuidas te arvestate lõiminguiga?
 - 3.4. Kuidas teete kavandamisel koostööd kolleegidega?
 4. Millised on üldõpetusliku tööviisi rakendamise puudused ja takistused.
 5. Millised on üldõpetusliku tööviisi rakendamise eelised ja tugevused.
4. Kas vajate abi üldõpetusliku tööviisi rakendamisel? Kui jah, siis millist?
5. Õpetajate arvamused üldõpetusliku tööviisi rakenamise olemusest ja kasutamisest.

1. Kust te saate vajaliku informatsiooni ja teadmised üldõpetuse kohta?

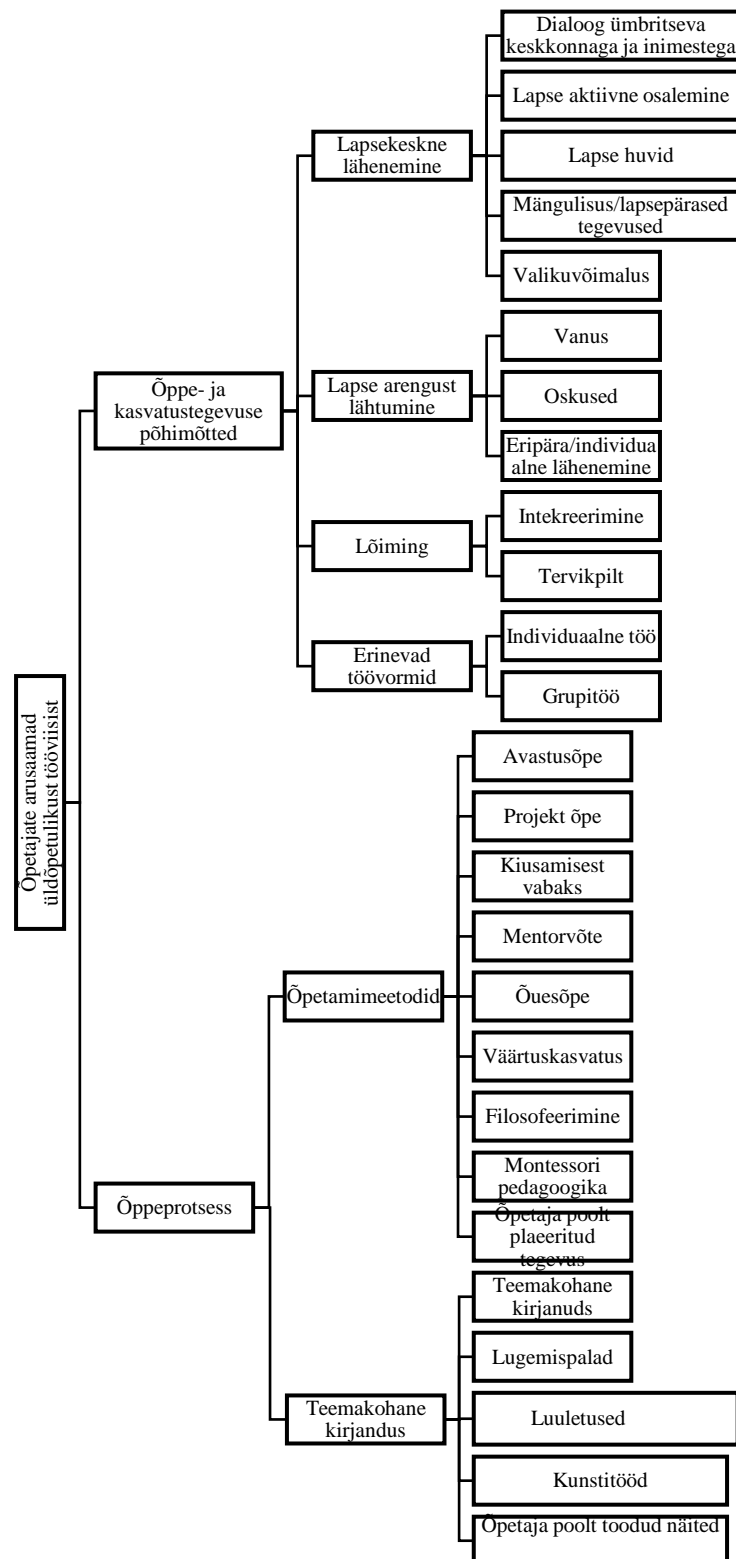
2. Kuidas toetab üldõpetusliku tööviisi rakendamine lapse arengut?

Lõpetavad küsimused:

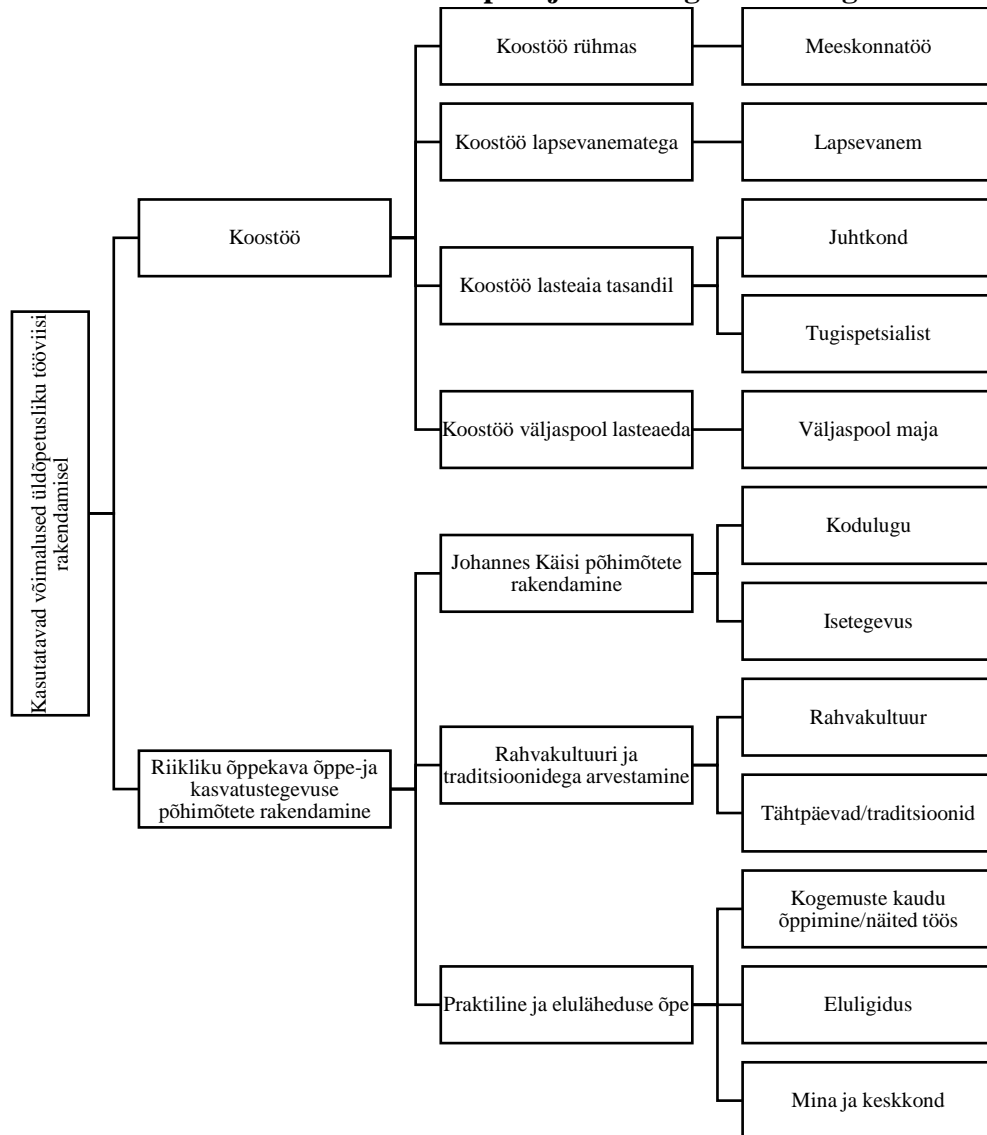
1. Mida Te soovitate neile õpetajatele, kes alles alustavad tööd õpetajana ning kellel puudub kogemus üldõpetusliku tööviiside rakendamisel?

2. Kas soovite veel midagi lisada?

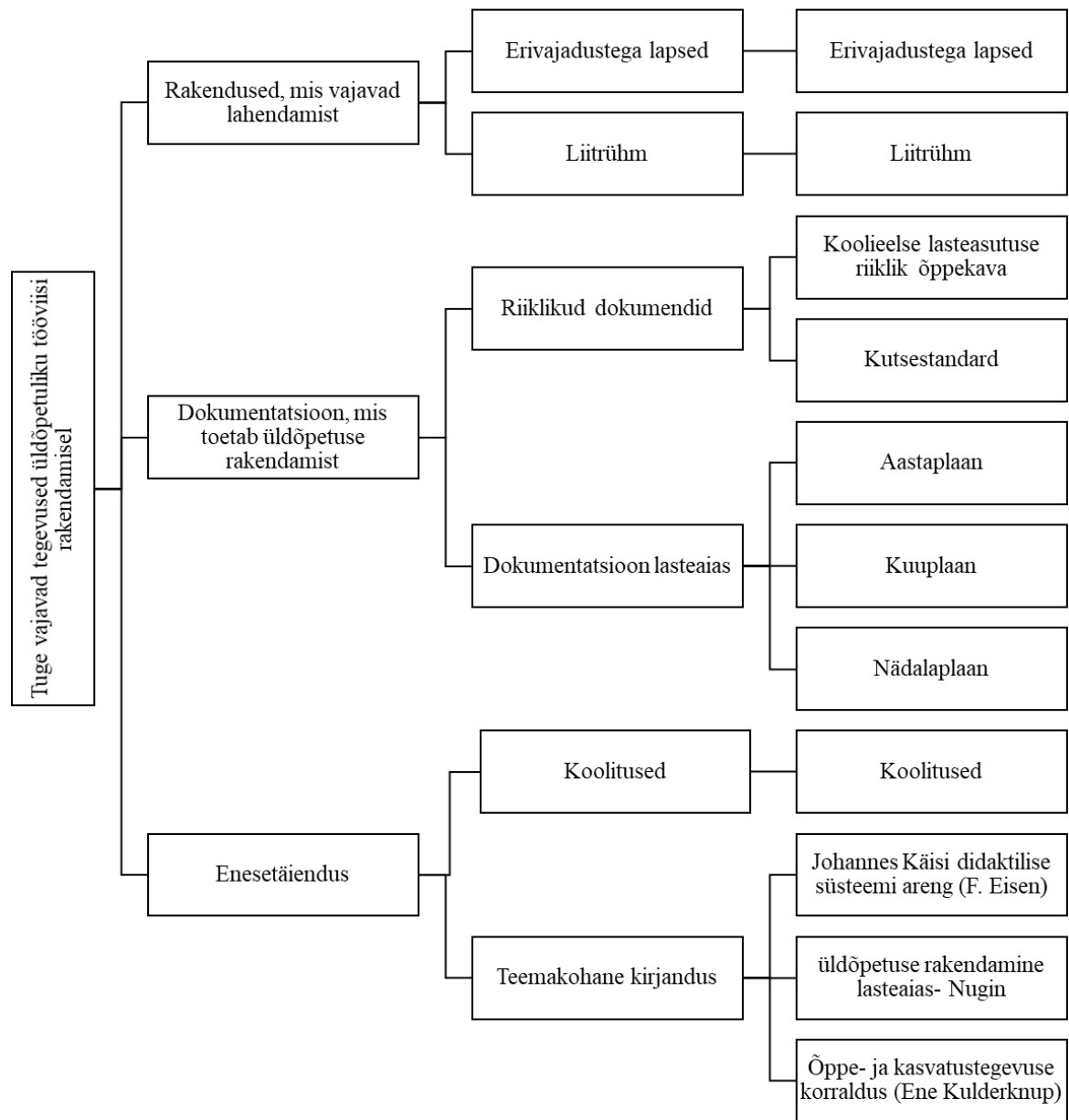
Lisa 2. Esimese uurimisküsimuse alla tekkinud pea- ja alakategoriad ning koodid

Lisa 3. Teise uurimisküsimuse alla tekkinud pea- ja alakategooriad ning koodid

Lisa 4. Kolmanda uurimisküsimuse alla tekkinud pea- ja alakategoriad ning koodid

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Karin Kuuseorg,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
*Lasteaiaõpetajate arusaamad üldõpetuliku tööviisi ja üldõpetusliku tööviisi
rakendamine koolieelses lasteasutusse,*

mille juhendaja on Pille Nelis,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Karin Kuuseorg
19.05.2020